

2008-06-10

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Statskontorets redovisning – Skyddet av Levande skogar M2007/4113/Na

Skogsindustrierna har beretts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda utredning och vill anföra följande.

Allmänna synpunkter

Skogsindustrierna anser att det är positivt att åtgärder vidtas då det är tydligt att målet inte kan nås. Huvuddelen av de åtgärder som föreslås av Statskontoret är mycket bra. Att tillgängliggöra mindre än 2 % av Sveaskogs markinnehav som ersättningsmark till de privata skogsbolagen och kyrkan, både som ersättning för avstående till reservat och för deltagande i trepartsbyten med privata markägare är enligt vår uppfattning den klart viktigaste faktorn för att nå målet för Levande skogar. Vi vill stryka under att staten redan förfogar över den markresurs som behövs för att nå det av riksdagen beslutade miljömålet. Att det råder tveksamhet om huruvida målet kan uppnås är således endast resultatet av regeringens egna prioriteringar.

De privata skogsbolagen har också i skrivelse till regeringen 2007-04-04 föreslagit att regeringen ger Sveaskog direktiv att tillhandahålla ersättningsmark i samband med marköverlåtelser för naturreservat till alla markägarkategorier. Skogsbolagen har förklarat sig vara beredd att överlåta reservatsmarker till staten i den takt som ersättningsmarker erbjuds via Sveaskog. Bolagen har också under förutsättning att sådana direktiv ges, förklarat sig beredda att ställa sina marker till förfogande för att underlätta för privata markägare att erhålla ersättningsmark. LRF Skogsägarna har tillstyrkt förslaget och Svenska Kyrkan har förklarat sig stå för samma erbjudande.

Skogsindustrierna vill i detta sammanhang också lyfta fram det finska METSO-systemet som i hög grad bygger på frivillighet och markägarinitiativ.

Synpunkter på de konkreta förslaget:

NATURVÅRDSINSTRUMENTEN

Naturvårdsavtalen bör utformas med betydligt större flexibilitet, med rimliga ersättningsnivåer som återspeglar intrånget och marknadssituationen och inte minst ger en avtalsfrihet i tid. Naturvårdsavtal kan även med fördel kompletteras med skötselavtal motsvarande miljöersättningsavtal i jordbruket som löper på kortare tider och avser direkta skötselåtgärder.

Skogsindustrierna efterlyser också en utvärdering av hur skötselplanerna realiseras och om det finns avsatta resurser för att kunna sköta om alla reservat.

Bättre balans mellan beslutade mål, anvisade instrument samt anslag till markåtkomst och personal

Skogsindustrierna anser att det ska vara balans mellan mål och anslag. Det krävs att en förändring av skyddsinstrumenten sker under löpande miljömålsperiod (t o m 2010) där det fastlagda förhållandet mellan andel reservat, biotopskydd och naturvårdsavtal bryts upp och ersätts med överenskommelser, företrädesvis genom avtal. Idag hämmar den låsningen även möjligheten för myndigheterna att styra över medel.

Effektivisera processen för naturreservat

Det är alltid bra med en effektiv process, men det får inte bli så "effektivt" att den nödvändiga dialogen med markägaren eftersätts. Det är också bra om ingången till samtalen är friare när det gäller skyddsformerna och att det inte nödvändigtvis alltid måste vara ett reservatsbeslut som hänger över markägaren om han inte går med på myndigheternas förslag. Då är det ingen dialog i ordets rätta mening.

I vissa län är processen effektiv redan idag genom en utarbetad rutin med 1- 2 träffar per år. Här sker avstämning av föreslagna reservatsområden med utbyte av information om naturvärden och med respekt för respektive parts kompetens inom naturvård. I andra län störs processen genom inventeringar först då anmälan för förnygringsavverkning och vägbyggnad inlämnats . Ibland har även interimistisk reservatsbildning använts som instrument för att stoppa planerade avverkningar.

Skogsindustrierna anser att naturreservat inte ska användas för att skydda tätortsnära mark vars syfte är att tillgodose friluftslivets intressen. Istället skall insatser för att stärka de sociala värdena och stimulera människor till att vistas i skog och mark i första hand grundas på allemansrätten samt genom avtal mellan t ex kommun och markägare.

Vid bildande av naturreservat måste villkoren för dess bildande, inskränkningar i brukande och skötsel föreskrifter kompletteras med möjlighet att fullgöra skogsvårdslagens förpliktelser kring skogsskydd. Det har blivit extra påtagligt efter stormarna Gudrun och Per med tusentals kvarlämnade vindfällen i reservat och biotopskydd. Situationen med stora angrepp av granbarkborre på marker utanför reservat/biotopskydd som bevisligen kan härledas till kvarlämnade vindfällen har inte gagnat naturvärden.

Urvalet av biotopskyddsområden och naturvårdsavtal knyts bättre till de regionala strategierna formellt skydd av skog

Det är bra om samordningen kan öka. De regionala strategierna saknar ofta transparens när det gäller hur arealerna ska fördelas på olika skogstyper och delar av länen. Utöver kvalitén är det också viktigt att Natura 2000-områden och

nyckelbiotoper prioriteras i arbetet, så att områden där skogsägarens rörelsefrihet redan inskränkts längre än vad SVL anger, kan klarläggas och lösningar hittas.

Vi upplever brister då det gäller Skogsstyrelsens efterlevnad av strategierna på privata marker. Myndigheten undviker att bilda biotopskyddsområden trots att strategierna klart säger att privatägda fastigheter med mer än 5 % av skogsmarken klassad som nyckelbiotop skall prioriteras för skydd.

Skogsindustrierna anser att biotopskydd som verktyg måste utvärderas. Idag svarar Skogsstyrelsen för både inventering, förhandling med markägare och värdering. Dessutom är det inte tydliggjort att markägarna kan anlita ombud och få värderingen prövad av annan sakkunnig på statens bekostnad.

Ökad rådgivning till skogsägare kring natur- och kulturmiljövärden med särskild inriktning på frivilliga avsättningar

Det är alltid bra med rådgivning, men samtidigt får inte staten inta en alltför snäv hållning för vad som är skyddsvärt. Statskontoret tycks utgå från att kvalitén i de frivilliga avsättningarna behöver ökas. Det är kanske troligt, men vad som betraktas som naturvårdsnytta, varierar starkt även mellan experter på naturvårdsområdet. Behovet av goda råd kan ibland också gälla hur det formella skyddet ska läggas ut. Det är viktigt att skogsägaren känner värdet av den frivilliga avsättning och att han/hon inte känner att den är utpekad/utvald av myndigheterna.

Skogsstyrelsen bör fortsätta med och utveckla uppföljningen av de frivilliga avsättningarna.

Det är bra att Skogsstyrelsen fortsätter arbetet med att följa upp de frivilliga avsättningarna och deras bidrag till miljömålets uppfyllande. Notera dock synpunkten ovan att det är rimligt från många utgångspunkter att myndigheten har en generös tolkning av skyddsvärde. Problemen för myndigheterna att få ta del av information om frivilliga avsättningar från bl.a. de största skogsägarna, bottnar i oenighet om naturvårdsskalan och ett grundsynsätt som förringat skogsbrukets egen kompetens i naturvårdsfrågorna.

Statens skogar

Skogsindustrierna anser att Statskontorets analys är korrekt. Statskontoret bedömer att det enskilt största hindret för att systemet med ersättningsmark skall kunna bidra till uppfyllelsen av arealmålet i Levande skogar är att skogsbolagen inte omfattas av systemet med ersättningsmark (sid 176).

De privata skogsbolagen har i skrivelse till regeringen 2007-04-04 föreslagit att regeringen ger Sveaskog direktiv att tillhandahålla ersättningsmark i samband med marköverlåtelse för naturreservat till alla markägarkategorier. Skogsbolagen har förklarat sig vara beredd att överlåta reservatsmarker till staten i den takt som

ersättningsmarker erbjuds via Sveaskog. Bolagen har också under förutsättning att sådana direktiv ges, förklarat sig beredda att ställa sina marker till förfogande för att underlätta för privata markägare att erhålla ersättningsmark.

LRF/Skogsägarna har tillstyrkt förslaget och Svenska Kyrkan har förklarat sig stå för samma erbjudande.

Skogsindustrierna delar helt de slutsatser som framförs av Statskontoret här:

- Att nuvarande instrument med ersättningsmark har varit "tandlöst" då det endast resulterat i överlåtelser från Sveaskog om 4 700 ha under en tid av drygt 5 år. Detta motsvarar endast 4 % av den skyddade arealen under aktuell tid.
- Att den stora potentialen för ersättningsmark inte ligger i erbjudanden till fysiska personer utan till juridiska skogsägare.
- Att trögheten i trepartsbytena delvis hänger samman med att de stora bolagen inte ingår i systemet med ersättningsmark från Sveaskog.
- Att 60 000 hektar som är planerade för skogsreservat på bolagens och kyrkans marker relativt omgående skulle kunna förvärvas av staten om möjligheterna till ersättningsmark gällde även skogsbolagens och kyrkans marker.

Konsekvensen av en ändring enligt skogsbolagens förslag skulle enbart på bolagens och kyrkans marker innebära att av den totala arealen naturreservat om 116 000 ha som återstod årsskiftet 2006/2007 skulle drygt hälften (60 000 ha) snabbt kunna bli skyddade som reservat på bolagens och kyrkans marker. Skälen till detta är en konstruktiv reservatsprocess och att det därför redan idag finns ett stort antal reservatsobjekt överenskomna mellan länsstyrelsen och bolagen/kyrkan som ligger klara för försäljning. Utöver denna areal tillkommer den areal som bolagen och kyrkan erbjuder sig att avstå i trepartsbyten till privata markägare i utbyte mot ersättningsmark från Sveaskog. Vi delar även Statskontorets slutsats att staten i sitt uppdrag till Sveaskog bör göra en tydligare prioritering mellan utförsäljningsprogrammet och bolagens medverkan till ersättningsmark.

Att tillgängliggöra mindre än 2 % av Sveaskogs markinnehav som ersättningsmark till de privata skogsbolagen och kyrkan, både som ersättning för reservatsförsäljningar och för deltagande i trepartsbyten med privata markägare är enligt vår uppfattning den klart viktigaste faktorn för att nå målet för Levande skogar.

Överenskommelsen om Sveaskogs överlåtelse av skogsmark för reservatsbildning fullföljs.

Det är rimligt att staten använder sitt eget markinnehav för att tillgodose långsiktiga miljöpolitiska behov. Det är därför rimligen också viktigt att den angivna överenskommelsen mellan Naturvårdsverket och Sveaskog fullföljs.

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk respektive Fortifikationsförvaltningen att träffa överenskommelser om de skyddsvärda skogarna.

Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Regeringen klargör principerna om ersättning till statliga skogsförvaltare vid markinlösen.

Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Ökade frivilliga avsättningar av statlig skogsmark

Skogsindustrierna anser att det kan vara lämpligt förutsatt att det rör sig om skyddsvärd mark med utpekade höga naturvärden.

Processen för överlåtelse och reservatsbildning av statlig skogsmark förenklas och effektiviseras.

Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Tydligare mål och uppföljning av de statliga skogarnas samlade åtagande när det gäller miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Skogsindustrierna stödjer förslaget och utgår från att samma kvalitetsnorm tillämpas vid denna uppföljning som vid uppföljningar hos privata skogsägare.

Alla skogsägarkategorier inklusive skogsbolagen får möjlighet till ersättningsmark från Sveaskog.

Skogsindustrierna stödjer Statskontorets förslag och ser det som en förutsättning för en samsyn kring delmålet och en smidig, ekonomisk och effektiv hantering av dess realiserande. De privata bolagens möjlighet att då medverka vid trepartsbyten ökar också potentialen i nyttjandet av statens mark i detta viktiga miljöpolitiska syfte.

Sveaskog ges ett tydligare och prioriterat uppdrag att aktivt medverka till ersättningsmark vid reservatsbildning

Skogsindustrierna stödjer förslaget. Så länge inte miljömålet är uppfyllt ser vi det som en självklarhet att pågående uppdrag att sälja produktiv skogsmark för stärkande av enskilda skogsbruksföretag avbryts - eller i vart fall prioriteras ned - till förmån för överlåtelse av ersättningsmark för reservatsavstående.

Handläggningsprocessen för värdering och prispförhandling m.m. effektiviseras.

Skogsindustrierna stödjer förslagen.

Sveaskog och länsstyrelsen utvecklar ett öppet informationsutbyte.

Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Uppföljning och utvärdering av systemet för ersättningsmark förbättras

Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Övriga rekommendationer och överväganden

Överväg bättre ekonomiskt utbyte för markägarna vid naturvårdsavtal
Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Utred hur värderingen av mark bör organiseras och genomföras
Skogsindustrierna anser att samma principer bör tillämpas och stödjer därför
förslaget.

Ändrade skatteregler vid överlåtelse av mark till naturvårdsändamål
Skogsindustrierna stödjer förslagen men menar att de inte är tillräckliga. För att nå
tillräcklig stimulans för nyttjandet av alternativet ersättningsfond menar
Skogsindustrierna att det även krävs ett slopande av regeln att ej utnyttjat
fondbelopp vid återföring till beskattning skall beläggas med ett särskilt tillägg
om 30 %. Så som skogsfastighetsmarknaden ser ut idag innebär nuvarande regel
att fastighetsägaren tar en betydande risk vid avsättning till ersättningsfond
jämfört med alternativet att skatta ut ersättningsbeloppet direkt då den stora
efterfrågan på skogsfastigheter gör det svårt att göra ett ersättningsköp inom
uppskovstiden. Uppenbart är också att nuvarande ordning bidrar till en osund
prispåverkan mot högre priser då den som befinner sig nära uppskovstidens slut
och har outnyttjade fondmedel krasst ekonomiskt tjänar på att betala ett överpris
upp till en viss gräns för att få köpa en ersättningsfastighet jämfört med
alternativet att återföra beloppet till beskattning med särskilt tillägg om 30 %.
Regeln är alltså prisdrivande på ett sätt som också är till nackdel för staten vid
lösen av ytterligare mark.

Andra statliga insatser för att stärka skogsägarnas incitament att skydda
skog för naturvårdsändamål.

Skogsindustrierna stödjer flera tankar men ifrågasätter att staten ska stödja de
marknadsdrivna certifieringssystemen.

Skogsindustrierna anser också utöver Statskontorets förslag att Skogsstyrelsen
borde ges i uppdrag att finna enkla lösningar för att koppla ur Skogsvårdslagens
tvingande bestämmelser med produktionsinriktning ur de områden som avsätts
frivilligt för naturvårdsändamål. Det gäller främst hyggen och yngre skog som
avsätts i skyddande, återskapande eller restaurerande syfte.

Statlig ersättningsmark även vid markåtkomst med intrångsersättning
Skogsindustrierna stödjer förslaget.

Skogsindustrierna

Stefan Wirtén

Linda Eriksson